

BEREDSKABSPLAN OG HANDLEVEJLEDNING JAMMERBUGT KOMMUNE 2016

Forebyggelse og håndtering af sager med bekymring, mistanke eller viden om vold og seksuelle overgreb af børn og unge

Indhold

Indledning.....	3
Definitioner og begreber i sager om vold og seksuelle overgreb	3
Beredskabsplan og handlevejledning	3
Definition af vold	4
Definition af seksuelle overgreb.....	4
Behov for mere viden?	6
Risikofaktorer	7
Forebyggelse og tidlig opsporing.....	8
Tegn og signaler	9
Huskeregler og fokuspunkter i arbejdet.....	12
Styrkelse af det tværfaglige samarbejde i Jammerbugt Kommune	13
Underretningspligt og handlemuligheder.	14
Den skærpede underretningspligt.....	14
Indholdet i en underretning	15
Er du i tvivl?	15
Handleveje for medarbejdere og ledere ansat i Jammerbugt Kommune, samt orientering om arbejdsgange i Børn og Familierådgivnings modtagelse	16
Handlevej i forhold til hvem mistanken retter sig imod.....	17
Mistanke eller viden i forhold til forældre eller andre i forældres sted	17
Mistanke eller viden i forhold til en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte).....	18
Mistanke eller viden i forhold til en ansat	19
Mistanke eller viden i forhold til et barn under 15 år	20
Må man tale med barnet?.....	22
Fokus på barnet og familien	22
Børnehus.....	22
Samarbejde mellem kommunen og statsforvaltningen	23
Pressehåndtering.....	24
Nyttig information	24

Indledning

Formålet med beredskabet er:

- at afklare definitioner og begreber.
- At formidle viden om tegn og signaler på, at et barn - en ung kan være udsat for vold eller seksuelle overgreb.
- at øge kendskabet til handlemuligheder og handlepligt i forbindelse med viden eller mistanke om vold eller seksuelle overgreb.
- at tilstræbe en hurtig, ensartet og professionel håndtering af sager, der vedrører vold eller seksuelle overgreb.
- at sikre, at alle ansatte på børn- og ungeområdet i Jammerbugt kommune kender og anvender Jammerbugt Kommunes beredskab ved mistanke om vold og seksuelle overgreb imod børn og unge.
- at skabe et grundlag for at fortsætte arbejdet med forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.

Definitioner og begreber i sager om vold og seksuelle overgreb

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle krænkelse er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb, og at uddybe de begreber, som knytter sig hertil.

I dette beredskab har vi taget afsæt i de definitioner, som henholdsvis SISO og Socialstyrelsen anvender for dels seksuelle overgreb og dels overgreb omhandlende fysisk og psykisk vold.

Beredskabet tager udgangspunkt i Barnets Reform, Overgrebspakken samt Jammerbugt Kommunes Sammenhængende Børnepolitik. Indholdet og handlevejledningerne tager bl.a. afsæt i Viden Center SISOs inspirationskatalog, i Jammerbugt kommunens nuværende beredskab for området, egne erfaringer og i andre kommuners beredskaber.

Beredskabet, relaterede oplysninger og links findes på: www.jammerbugt.dk

Beredskabsplan og handlevejledning

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Kommunalbestyrelsen skal revidere beredskabet løbende efter behov, dog med maksimalt 4 års interval. (Serviceloven 19, stk. 5.).

Målgruppe

Beredskabet henvender sig til alle professionelle, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Det gælder både ledere, ansatte i dagpleje, dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, klubber, hele fritidsområdet, sundhedsplejen, myndighedsrådgivere, pædagogisk psykologisk rådgivning, behandlingstilbud til børn og unge og deres familier, den kommunale tandpleje, døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder, plejefamilier og andre, der i kraft af deres arbejde er i kontakt med børn under 18 år.

Forældreansvarsloven

Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling. (2,stk.2).

Definition af vold

Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet er egnet til eller skader en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Forældreansvarsloven præciserer også, at fysisk eller psykisk vold mod børn og unge ikke er tilladt:

Fysisk vold kan fx. være:

- slag, spark
- brændemærkning
- skoldning
- kvælertag
- anden form for straf, hvor barnet - den unge rammes direkte på kroppen.
- voldsomme rystelser af mindre børn, som kan føre til hjerneskade

Psykisk vold kan fx. være:

- forskellige former for verbale trusler og afstraffelse
- indespærring
- at blive forladt
- følelsesmæssig afvisning
- nedgørelse eller nedværdigende behandling
- overværelse af vold i hjemmet

Definition af seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende:

- den voksne udnytter barnets tillid.
- det seksuelle overgreb krænker barnets integritet.
- det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til.
- det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb er vigtigt. Man ved, at jo før man opdager noget og reagerer, jo bedre er chancen for at hjælpe barnet og reducere følgevirkningerne. Det er derfor vigtigt at kende til de tegn og signaler, barnet/den unge kan udvise, når det udsættes for overgreb.

Der findes dog ingen entydige signaler på, at et barn eller en ung har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Det kan være svært selv for erfarne fagfolk at gennemskue baggrunden for barnets/den unges reaktioner og eventuelle mistriivsel. Børn og unge er forskellige og reagerer forskelligt. Nogle er direkte og fortæller om deres oplevelser til en voksen, de har tillid til. Andre fortæller det indirekte og antydningvist. De fleste børn og unge er dog tilbageholdende med at fortælle om oplevede overgreb.

Ændrer et barn/en ung pludselig adfærd fysisk eller psykisk, kan det ofte skyldes, at der er sket noget voldsomt i barnets/den unges liv.

Hvis fx et barn/en ung ændrer sig fra at være aktivt, livligt, udadvendt og socialt velfungerende til at blive passiv, angst eller måske aggressiv, trække sig fra vennerne og undgå institutionen, er der ALTID grund til at være opmærksom og tale med barnet/ den unge om det, man ser.

Det kan imidlertid være svært at identificere, hvilke tegn og signaler, der er tegn på vold eller seksuelle overgreb, og hvilke tegn der skyldes andre former for mistriivsel.

Tegn på vold

En række af de symptomer, der nævnes under tegn på seksuelle overgreb kan også være gældende for børn eller unge, der har været udsat for psykisk eller fysisk vold.

Derudover er der følgende tegn, du skal være opmærksom på i forhold til, om et barn er udsat for fysisk vold:

- Mærker efter slag (med hånd eller redskaber), brandmærker, sår på kroppen eller lign.
- Skader efter rusk, kast og spark
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme, ben, kraveben eller andre knoglebrud
- En række adfærdsmæssige tegn, jf. ovenfor

Tegn på seksuelle overgreb

Følgende tegn og signaler kan forekomme i forbindelse med seksuelle overgreb:

- Påfaldende og ikke alderssvarende seksualiseret adfærd
- Ikke alderssvarende viden om seksuelle emner
- Ikke alderssvarende interesse i forhold vedr. egen eller andres seksualitet
- Svage personlige grænser
- Seksuelt grænseoverskridende adfærd
- Pludselig ændret adfærd

- Påfaldende påklædning eller kropsattitude
- Fysiske tegn, fx blå mærker
- Pludselig eller påfaldende modvilje mod at være sammen med en bestemt person
- Pludselig eller påfaldende modvilje mod at være sammen med personer af et bestemt køn
- Regredierende adfærd
- Enten udad-reagerende adfærd med aggressivitet eller indadvendt adfærd med tilbagetrækning
- Overtilpassethed
- Opmærksomhedsvanskeligheder
- Vanskeligheder med affektregulering
- Ufrivillig vandladning eller afføring
- Somatiske symptomer
- Angst, opgivenhed eller depressive symptomer
- Selvskadende adfærd (fx cutting)
- Selvmordsadfærd
- Søvnforstyrrelser
- Spiseforstyrrelser

Generelt er det vigtigt at huske på, at ikke al vold kan ses på et barn/en ung. Fysisk vold efterlader ofte mærker på kroppen, men mærkerne vil i mange tilfælde være skjult under tøjet. Psykisk vold efterlader ikke synlige mærker uden på kroppen, men der sker skade på barnets/den unges psykiske/mentale udvikling og skaden kan være lige så omfattende som ved fysisk vold. Man skal være opmærksom på, at tegn og signaler afhænger af børn og unges alder og modenhed og af konteksten. Det er vigtigt altid at forholde sig undersøgende til de tegn og signaler, et barn/en ung udviser, og vurdere det i et helhedsperspektiv.

Behov for mere viden?

Du kan læse mere om tegn og signaler og få flere gode råd til, hvordan man handler på dem i SISOs inspirationskatalog Den Professionelle Tvivl.

Kataloget er gratis og kan hentes her:

Socialstyrelsens hjemmeside: DEN PROFESSIONELLE TVIVL. TEGN OG REAKTIONER PÅ SEKSUELLE OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

<http://socialstyrelsen.dk/udgivelser/den-professionelle-tvivil-tegn-og-reaktioner-pa-seksuelle-overgreb-mod-born-og-unge>

Risikofaktorer

Vold og seksuelle overgreb kan forekomme i alle samfundslag og alle familier. Der findes dog viden om, at følgende risikofaktorer øger risikoen for overgreb.

Opvækst under ustabile familieforhold og manglende omsorg, herunder:

- forældre med misbrugsproblemer og psykisk sygdom
- vold i hjemmet
- mange skoleskift
- belastende oplevelser i familien (sygdom/død)
- dårlig kontakt mellem børn og forældre
- børn med handicap
- i sager om seksuelle overgreb er der en overrepræsentation af piger.

Børn og unge med handicap

Børn og unge med handicap kan være særligt udsatte for seksuelle overgreb. De kan have et konkret behov for hjælp til personlig pleje og hygiejne, og så kan grænserne for det, som andre vil opleve som intimsfæren, let bliver brudt. Det kan være svært at vurdere, om en berøring sker tilfældigt eller bevidst. Undersøgelser peger på, at børn og unge med handicap har to til tre gange så stor risiko for at blive udsat for et seksuelt overgreb end andre børn og unge. Når du omgås børn og unge med handicap, kan det være vanskeligt at forstå og tolke barnets/den unges reaktioner. Derfor er det vigtigt at vurdere, om der er reaktioner, som ikke kan forklares umiddelbart, ved at lytte til barnet/den unge og være opmærksom på non-verbale reaktioner.

Det er særligt vigtigt, at børn og unge med handicap lærer at sige fra og sætte grænser.

Du kan læse mere om forebyggelse og håndtering af seksuelle overgreb mod mennesker med handicap her: www.forebygovergreb.dk

Børn og unge anbragt på døgninstitutioner

Børn og unge anbragt på døgninstitutioner kan være særligt udsatte for overgreb børn og unge imellem, idet nogle af børnene/de unge tidligere i deres liv har været udsat for grænseoverskridende handlinger, og som følge af dette have problemer med normale grænser for adfærd.

Det er derfor vigtigt, at der udfærdiges en handlevejledning for personalet på Jammerbugt Kommunes døgninstitutioner vedr. Seksualpolitik og beredskabsplan.

Forebyggelse og tidlig opsporing

Tidlig opsporing er afgørende i sager, hvor børn og unge har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Det ved vi fra både forskning og erfaring. Derfor fortsætter arbejdet i Jammerbugt Kommune med at forebygge overgreb og sikre en tidlig opsporing på alle daginstitutioner, skoler, skoletandpleje, dagplejer, i foreninger, dagbehandlingstilbud, døgnbehandlingstilbud samt i Børn og Familierådgivningen.

Hvordan kan man sikre, at de rammer børnene har og den måde man omgås dem på i institutioner og skoler er trygge? Hvordan kan man arbejde med primær forebyggelse i form af værdigrundlag, forebyggelsespolitik og faglig viden?

At arbejde med forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge på det faglige område handler i høj grad om, at man som leder og medarbejder besidder en faglig viden om:

- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Børns seksualitet og grænsedragningen mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd.
- Forståelsen og tolkningen af børn og unges tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb
- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted.
- Det kommunale beredskab og kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge.
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb.
- At kunne handle på trods af, at man er i tvivl og på trods af, at man ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb.

I det følgende afsnit beskrives de tegn og signaler, som kan være anledning til bekymring om, at vold eller overgreb finder sted. Det er vigtigt at huske, at de tegn og signaler, er beskrevet her ikke udgør en facitliste, men at det altid er op til den enkelte medarbejder at foretage et konkret skøn i den aktuelle situation.

Tegn og signaler

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse, flertydige og multifaktorielle. Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med tegn på overgreb.

Derfor er det hverken muligt eller hensigtsmæssigt at udarbejde en facitliste, der rummer tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke og er i tvivl. Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner skal derfor læses som opmærksomhedspunkter. Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, man har om det konkrete barn og dets familie (Socialstyrelsen 2014):

- Hvor gammelt er barnet?
- Hvor modent er barnet?
- Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrede adfærd til udtryk?
- Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for?

I relation til seksuelle overgreb er det væsentligt at se på børns udvikling af seksualiteten. Udviklingen af barnlig seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udvikling og personlighedsdannelse. Barnet udvikler sin seksualitet i relation til sine nærmeste omsorgspersoner og kender ikke på forhånd til seksualitetens betydning, hverken hos sig selv eller hos den voksne. De(n) voksne, som tager sig af barnet, er derfor med til at give barnets seksualitet betydning i takt med, at barnets interesse for og udforskning af seksualiteten udvikler sig. Som en del af sin udvikling og i samspillet med sine relationer lærer barnet at forstå betydningen af de kropslige oplevelser og fornemmelser.

Et lille barn kender ikke på forhånd til eller har begreb om sin egen eller voksnes seksualitet. Derfor er barnet som udgangspunkt ikke i stand til at vide, hvis det udsættes for et seksuelt overgreb. Barnet vil kunne tro, at overgrebet er en naturlig del af relationen og måske først blive bevidst om, at det har været udsat for overgreb, når det opdager, at seksuelle overgreb ikke er en almindelig del af en relation til voksne.

Normal adfærd afhænger af barnets/den unges alder:

2-5 årige

- Leger seksuelle lege med andre børn, som er præget af ligeværdighed, jævnbyrdighed, gensidighed og nysgerrighed
- Undersøger sig selv
- Leger far, mor og børn
- Leger doktorleg med seksuelt indhold, hvor man undersøger hinanden
- Stimulerer sig selv ved at røre kønsorganer eller gnide dem mod noget • Kan have erektion

6-10 årige

- Udviser alderssvarende optagethed af seksualitet
- Leger alderssvarende seksuelt prægede lege med jævnaldrende
- Spørger om kønsdele, bryster, samleje og om hvordan børn bliver til
- Onanerer skjult for de voksne
- Beskedenhed, generthed, skjuler leg og adfærd fra voksne

11-14 årige

- Udviser alderssvarende optagethed af seksualitet
- Leger alderssvarende seksuelt prægede lege med jævnaldrende
- Onanerer skjult for de voksne – måske flere sammen
- Er levende interesseret i de tekniske forhold omkring sex, forplantning mv.
- Gør alt hvad det kan for at skjule sin spirende seksualitet for forældre
- Har stor interesse for både sit eget og det modsatte køn

Der kan læses mere om normal og bekymrende adfærd hos børn og unge i Janus Centrets Bekymringsbarometer.

Mistanken handler fx om, at barnet / den unge har været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd eller fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn.

Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, eller oplysninger man har fået fra anden side. Som medarbejder skal man drøfte sin mistanke med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning. Der kan søges råd og vejledning hos Børn og Familierådgivningen i Jammerbugt Kommunes Børn- og Familieforvaltning – kontaktoplysninger findes i beredskabsplanens sidste kapitel.

Målet er yderligere at øge opmærksomhed og viden om overgreb mod børn og unge, og for at hver enkelt institution og afdeling arbejder på at skabe en kultur og en tilgang til arbejdet, som styrker muligheden for tidlig opsporing og kvalificeret handling. Jammerbugt kommune har desuden socialrådgivere fra børne- familieområdet, som deltager i tværfaglige teams på skoler og i institutioner. Dertil kommer, at Jammerbugt kommune netop har igangsat distriktsrådgivning, hvor en socialrådgiver fra Børn og familierådgivningens Modtagelse arbejder som fremskudt medarbejder med det formål at opkvalificere underretninger og sammen med skole, tandplejen, pædagogisk, psykologisk rådgivning, familiecentret og sundhedsplejen foretager en tidlig forebyggende indsats og opsporing ude på skolerne og daginstitutionerne.

Disse rådgiveres funktion er at være sparringpartnere for ansatte på området med henblik på afklaring af bekymringsgrad og eventuel underretning.

Forebyggelse og tidlig opsporing handler i høj grad om at have fokus på følgende:

- Mødet med børn og unge - integreret i samtale, relation, samvær og undervisning
- Gode procedurer ved ansættelse af nyt personale
- Etablering af en fælles forståelsesramme på den enkelte afdeling/institution om begreberne vold og seksuelle overgreb
- Et godt tværfagligt samarbejde, hvor rolleafklaringen for hver enkelt er italesat
- En kontinuerlig kompetenceudvikling, som bl.a. sikrer, at medarbejderne er opdateret på ny viden, nye udviklinger og kompetencer på området, fx juridiske faldgruber, samtaleteknikker etc.

- En klar bevidsthed, både på arbejdspladsen samlet, og hos hver enkelt medarbejder om procedurerne og retningslinjerne i forhold til beredskab, handling og sags gange, når der opstår mistanke eller konkret kendskab til et overgreb
- En klar bevidsthed, både på arbejdspladsen samlet, og hos hver enkelt medarbejder om mulighederne for at indhente faglig sparring og rådgivning.

Huskeregler og fokuspunkter i arbejdet

Åbenhed forebygger!

I et miljø, hvor det er naturligt at lufte sin tvivl og tale om, hvad man tænker - uden at skulle stilles til regnskab for det - stiger chancen for at opfange de alvorlige sager i tide. Alle emner skal kunne drøftes åbent også vold og seksuelle overgreb.

Omsorg skaber fortrolighed!

I et miljø, hvor børn føler sig trygge, og hvor hemmeligheder tages alvorligt og håndteres rigtigt, bliver det nemmere for børn og unge at betro sig til de voksne ansatte.

Selvværd sætter grænser!

En fokuseret og fagligt velfunderet pædagogiske indsats styrker barnet/den unges selvværd. Indsatsen skal bl.a. lære barnet/den unge om deres krop, og gøre dem bevidste om deres rettigheder. Dette vil hjælpe barnet/den unge med at sætte grænserne det rigtige sted og sige fra i forhold til grænseoverskridende handlinger.

Spilleregler skaber klarhed!

På en arbejdsplads, som har klare spilleregler for omgangsformen mellem børn og voksne, bliver det nemmere at reagere på det unormale og sætte en stopper for det uhensigtsmæssige samvær.

Viden virker!

Når både ledere og medarbejdere er fagligt klædt på til at spotte tegn og signaler og samtidig ved, hvordan de skal reagere på bekymringer, mistanker og konkret viden, skaber det en tryghed, en naturlig opmærksomhed og en rettidig og korrekt håndtering den dag, hvor behovet faktisk opstår.

Fokus på afstemning af normer og adfærd på arbejdspladsen.

Alle medarbejdere kommer med forskellige normer i rygsækken. Det, der virker indlysende for én medarbejder, er det ikke nødvendigvis for andre.

Når man drøfter, hvordan spillereglerne skal være på en institution eller i en afdeling, er det derfor en god idé at starte med at få afstemt normerne og debatteret, hvor grænserne går på denne arbejdsplads. *Nedenfor følger en række spørgsmål, som kan være relevante for sådan en debat:*

- Er den nødvendige viden om børn og unges normale seksuelle adfærd tilstede på arbejdspladsen?
- Hvornår, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?
- Er det i orden at give børn/unge kram? Knus? Kys?
- Kan nye medarbejdere sendes alene på tur med børn og unge?
- Er der klare regler for, hvem der sover sammen med børn/unge, når afdelingen er på tur?
- Går en medarbejder i bad/klæder om sammen med børn og unge?
- Hvilket sprog taler de voksne indbyrdes og i forhold til barnet - den unge?
- Hvordan tales der om seksuelle handlinger, kønsorganer osv? Hvilke ord bruges?

- Hvad er acceptabel påklædning på stedet?
- Er der situationer, som kan blive omfattet som kontroversielle, hvor der bør være særlige regler, fx besked til nærmeste leder, notatpligt e.l.?
- Hvordan introduceres nye medarbejdere til institutionens/afdelingens værdier og normer?
- Hvordan orienteres forældre og andre samarbejdspartnere om institutionens/afdelingens værdier og normer?
- Hvordan sikres det, at alle på arbejdspladsen kender til de fælles spilleregler?

Styrkelse af det tværfaglige samarbejde i Jammerbugt Kommune

Jammerbugt Kommune har generelt fokus på forebyggelse og tidlig indsats, og har også på børn og ungeområdet en række tiltag for at sikre det tværfaglige samarbejde.

Desuden understøttes arbejdet med børn og unge af en række værdier om bl.a. respekt og ligeværd. Værdierne repræsenterer, at det er et mål i sig selv, at der udvikles en fælles grundforståelse på tværs af alle områder inden for Børn- og Familierådgivningen. For alle professionelle på børne- og ungeområdet i Jammerbugt kommune understøtter denne beredskabsplan og ”spil sammen” denne grundforståelse.

Underretningspligt og handlemuligheder.

Alle borgere har pligt til at underrette de sociale myndigheder, hvis de får kendskab til overgreb mod et barn eller en ung:

Den der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældrene eller anden opdragelses side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen. (Serviceloven § 154)

Derudover gælder en særlig, skærpet underretningspligt efter Servicelovens § 153 for personer, der udøver offentlige hverv eller offentlig tjeneste.

Den skærpede underretningspligt

- Er personlig. Den enkelte fagperson er ansvarlig for at reagere og handle på sin egen bekymring.
- Gælder også, selv om der allerede er et samarbejde i gang om barnet eller den unge.

Den skærpede underretningspligt gælder bl.a. hvis du er:

- Lærer
- Pædagog/pædagogmedhjælper
- Dagplejer
- Leder af en institution
- Ansat i en institution
- Plejefamilie
- Skoleleder
- Sundhedsplejerske
- Praktiserende læge
- Jordemoder
- Tandplejen
- Psykolog
- Ansat i PPR
- SSP medarbejder
- Privatansat der udfører opgaver for det offentlige

(Bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen).

Den skærpede underretningspligt betyder, at man altid skal underrette sin kommune, hvis man under udøvelsen af tjeneste får kendskab eller særlig grund til at antage: 1) at et barn under 18 år kan have behov for særlig støtte, 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold, eller 3) at et barn under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb.

Indholdet i en underretning

Når du har besluttet dig for at lave en underretning til Børne og Familierådgivning, Modtagelsen, skal du benytte underretningsblanketten på Borger.dk: <https://WWW.borger.dk/Sider/Boern-i-mistrivsel.aspx?NavigationTaxonomyId=80eb11a5-e4b1-4a93-83eb-183c8641d9c6>. Søg under ”børn i mistrivsel” og ”støtte til børn med særlige behov”.

Er du intern samarbejdspartner i Jammerbugt kommune skal underretninger sendes til bfrg@jammerbugt.dk

Du finder ligeledes link til pjecen: underretningspligt for offentlige ansatte.

Børn og Familierådgivningen kan kontaktes i følgende tidsrum:

- Mandag, tirsdag, onsdag fra kl. 8.00 til 15.30
- Torsdag fra kl. 8.00 til 17.00
- Fredag fra kl. 8.00 til 13.00

Uden for åbningstiden sker kontakten til Jammerbugt kommunes socialvagt via Nordjyllands politi på tlf. 96 30 14 30.

Selve indholdet i en underretning skal være konkret og objektivt.

Så vidt muligt bør du:

- angive ajourførte data på både børn, unge og forældre
- angive konkrete datoer for episoder og beskrive dine observationer konkret: Hvad er observeret hvornår og under hvilke omstændigheder
- untlade tolkninger og vurderinger
- beskrive barnets - den unges fysiske, psykiske og sociale forhold
- beskrive barnets - den unges ressourcer
- beskrive barnets - den unges vanskeligheder
- anføre om forældrene er orienteret om underretningen (se nedenfor)

Er du i tvivl?

Hvis du er i tvivl om, hvordan du skal forholde dig i forhold til en eventuel underretning, eksempelvis om hvornår og hvordan du bør kontakte forældrene, kan du få hjælp og vejledning.

Du kan ringe til Jammerbugt kommune på telefon 72577777 og spørge efter Modtagelsen i Børn og Familierådgivningen.

Du kan også ringe til SISOs anonyme rådgivningstelefon på tlf. 20 77 11 20.

Handleveje for medarbejdere og ledere ansat i Jammerbugt Kommune, samt orientering om arbejdsgange i Børn og Familierådgivnings modtagelse

Handlevejledningen i dette afsnit retter sig mod ledere og medarbejdere ansat i Jammerbugt Kommune. Andre instanser kan have andre retningslinjer. Beskrivelsen af arbejdsgangene i Børn og Familierådgivnings modtagelse er de samme; uanset om underretningen kommer fra ansatte i Jammerbugt Kommune eller andre fagpersoner, der arbejder med børn og unge.

Sager med vold eller seksuelle overgreb på børn og unge kan inddeles i tre forskellige niveauer: **Bekymring, mistanke og konkret viden.**

Graden af viden har betydning for den videre handling. Ved alle tre niveauer bør man drøfte sagen med sin leder, og eventuelt hente sparring hos Jammerbugt Kommunes Børn og Familierådgivnings modtagelse.

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er signaler på mistriivsel hos et barn, ung eller i barnets - den unges familie. Symptomer og årsager kan være vanskelige at indkredse. Her er således ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person mod barnet/den unge. Her er heller ikke tale om mistanke.

Bekymringen bør derfor i første omgang i en kortere periode føre til skærpet observation af barnet/den unge og eventuel sideløbende en samtale med forældrene. Du bør også drøfte bekymringen med din leder. Det er vigtigt, at I sammen aftaler, hvordan I vil følge op på bekymringen, og også hvor længe den skærpede observation må pågå, inden I beslutter jer for eventuel videre handling.

Mistanke

Mistanke forstås som mere end en bekymring. Det kan f.eks. handle om en mistanke om, at barnet/den unge er eller har været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd eller en fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn/ung. Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, f.eks. andre børn, eller oplysninger, man har fået på anden vis. Mistanke skal altid føre til en underretning.

Konkret viden

Konkret viden handler om de situationer, hvor et barn/en ung har været udsat for en konkret handling i form af overgreb begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme i form af udsagn fra barnet/den unge selv, udsagn fra vidner, eller tilståelse fra krænkeren. Konkret viden skal altid føre til en underretning!

Handlevej i forhold til hvem mistanken retter sig imod

Håndtering af en bekymring, mistanke eller viden er afhængig af hvem mistanken om overgreb retter sig imod:

- en eller begge forældre/stedforældre
- andre i barnets netværk eller en ukendt
- en ansat
- et andet barn/ung og afhængigt af hvilken arbejdsmæssig funktion man har: medarbejder, leder eller Børn og Familierådgivning.

Handleveje uddybes på de følgende sider.

Mistanke eller viden i forhold til forældre eller andre i forældres sted

Hvad gør man som medarbejder?

- Tal ikke med forældrene/stedforældrene om mistanken.
- Drøft og afklar evt. mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter nærmeste leder om mistanken.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn og reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør man som leder?

- Tal ikke med forældrene eller stedforældrene om mistanken.
- Som leder er man ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Jammerbugt Kommunes Modtagelse.
- Vurder oplysningerne fra medarbejderen, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette Jammerbugt kommunes Modtagelse.
- Hvis der er i tvivl kan Jammerbugt kommunes Modtagelse kontaktes på tlf 72577777. Her kan man få vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Medarbejder bør orienteres om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så orienter medarbejderen om, at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder og medarbejder kan man blive bedt om at deltage i et møde med Børn og Familierådgivnings Modtagelse med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt medarbejderen i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Børn og familierådgivningen.

Hvad gør Børn og Familierådgivnings Modtagelse?

Generelt vedrørende underretninger

Børn og Familierådgivnings Modtagelse skal inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning, vurdere om barnet/den unges sundhed eller udvikling er i fare således, at der straks skal iværksættes en akut indsats overfor barnet/den unge.

Børn og Familierådgivningen i Jammerbugt Kommune har en visitationsenhed, som modtager og vurderer alle underretninger samme dag, som underretningen kommer ind.

Uden for kommunens åbningstid overtager Børn og Familierådgivningens socialvagt og sikrer, at også underretninger, der kommer ind i weekends eller helligdage bliver vurderet inden 24 timer efter, de er modtaget.

Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung, skal en medarbejder fra Børn og Familierådgivningen altid afholde en samtale med barnet/den unge. Samtalen med barnet/den unge kan dog undlades i de situationer, hvor det vurderes at barnet eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtalens gennemførelse.

Hvis Børn og Familierådgivningen vurderer, at der ikke er behov for en akut indsats, overgår den pågældende underretning til de øvrige sagsgange for indkomne underretninger.

Specifikt vedrørende underretning

Ved underretning om overgreb, hvor mistanken retter sig mod barnets/den unges forældre eller stedforældre skal samtalen finde sted uden (sted-)forældrenes samtykke og uden deres tilstedeværelse. I sager, der er så alvorlige, at der foretages politianmeldelse, indledes straks et samarbejde med Børnehuset Nord.

Mistanke eller viden i forhold til en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte)

Hvad gør man som medarbejder?

- Drøft og afklar eventuelt mistanken med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter nærmeste leder om mistanken.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men gå ikke i detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør man som leder?

- Lederen er ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til Jammerbugt kommunes Børn og Familierådgivning.
- Vurder oplysningerne fra medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette Børn og Familierådgivningen.

- Hvis der er i tvivl kan Børn og Familierådgivnings Modtagelse kontaktes på 72577777. Her kan man få vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
 - Forældrene skal orienteres, inden der sendes underretning.
- Orienter medarbejderen om hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så orienter medarbejderen om, at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder kan man, sammen med medarbejderen, blive bedt om at deltage i et møde i Børn og Familierådgivningen med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt medarbejderen i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Børn og Familierådgivningen.
- Tal ikke om mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør Børn og Familierådgivningen?

Se ovenstående afsnit vedrørende underretninger generelt.

I sager, der vurderes alvorlige, indgiver Børn og Familierådgivningen i samråd med forvaltningsledelsen, politianmeldelse. Når der er indgivet politianmeldelse indledes straks et samarbejde med Børnehus Nord.

Mistanke eller viden i forhold til en ansat

Hvad gør man som medarbejder?

- Noter hændelserne eller oplysninger du modtager fra forældre eller andre.
- Kontakt omgående din leder og kun din leder hvis du har viden om et seksuelt overgreb eller vold begået af en anden ansat. Din leder har ansvar for at gå videre med sagen.
- Hvis din viden er rettet mod din leder, skal du kontakte din leders overordnede leder/direktør i Jammerbugt Kommune. Det er herefter denne, der har ansvaret for at gå videre med sagen.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb. Vær til rådighed. Fasthold en normal hverdag for barnet.

Hvad gør man som leder?

- Vurder tyngden af den skriftlige og mundtlige information, der er indkommet fra medarbejdere, forældre eller andre.
- Kontakter evt. underretter for yderligere information.
- Kontakter nærmeste leder/forvaltningsdirektør med henblik på orientering og koordinering af det videre forløb.
- Ved konkret viden om vold eller seksuelt overgreb begået af en ansat, skal der straks sendes en underretning om barnet til Børn og Familierådgivningen.
- Det pågældende barns forældre skal orienteres om sagen.
- Vær opmærksom på behovet for støtte og omsorg til de involverede personer:
- Barnet og dets forældre.
- Den ansatte, som viden og mistanke er rettet imod.

- De øvrige ansatte, børn og forældre (bemærk dog her reglerne om tavshedspligt m.v.)
- Da der er tale om en personalesag, skal sagen i samarbejde med nærmeste leder/forvaltningsdirektør koordineres med personalejuridisk afdeling i forhold til det videre forløb og de vedtagne retningslinjer.
- I samarbejde med nærmeste leder/forvaltningsledelsen vurderes hvornår, det er relevant at orientere øvrige ansatte, de andre forældre, bestyrelse m.v.

Hvad gør Børn og Familierådgivningen?

Se ovenstående afsnit vedrørende underretninger generelt.

I sager, der vurderes alvorlige, indgiver Børn og Familierådgivningen i samråd med forvaltningsledelsen politianmeldelse.

Når der er indgivet politianmeldelse indledes straks et samarbejde med Børnehus Nord.

Mistanke eller viden i forhold til et barn under 15 år

Hvad gør man som medarbejder?

- Overraskes børnene i situationen, spørg dem da på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og hvor det evt. har set eller kender denne leg fra? Lyt til børnene og undgå at afhøre dem.
- Drøft og afklar eventuelt viden og mistanke med en kollega, som også kender barnet eller børnene.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner eller hændelser, der ligger til grund for viden eller mistanke undlad tolkninger.
- Kommer viden eller mistanke af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse så konkret som muligt og undlad at tolke på disse oplysninger.
- Tal ikke med mistanken med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør man som leder?

Vurder medarbejderens oplysninger, herunder om karakteren af oplysningerne tyder mere på en eksperimenterende leg end på en overgrebssituation.

- Hvis der er i tvivl om ovenstående kan Børn og Familierådgivningss Modtagelse kontaktes for hjælp til en nærmere vurdering af oplysningerne.
- Der skal ved leg og aktiviteter, der vækker tvivl eller bekymring om et seksuelt overgreb, altid foretages en underretning til Børn og Familierådgivningen, både i forhold til det barn, der er blevet udsat for overgreb af et andet barn, og i forhold til det barn, der har udvist seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- Hvis det er afklaret, at det drejer sig om en voldelig eller seksuel handling, skal du, eventuelt sammen med medarbejderen, allerede samme dag indkalde og/eller orienterer begge børns forældre om hændelsen.

Ved samtale med forældrene orienteres om, at der skal indsendes en underretning til Familierådgivningen på hvert af børnene, så de kan få den relevante hjælp og støtte.

- Hvis der i forløbet opstår mistanke om, at et af børnene har været udsat for seksuelt overgreb fra forældre eller andre voksne i forældrenes sted, underrettes Børn og Familierådgivningen med en særskilt underretning uden at forældrene orienteres. Herefter anvendes proceduren vedrørende viden eller mistanke rettet mod forældre eller andre voksne i forældres sted.
- Som underrettende leder kan man, sammen med medarbejderen, blive bedt om at deltage i et møde med Børn og Familierådgivningen med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt medarbejder i at kunne rumme den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i Børn og Familierådgivningen.

Hvad gør Børn og Familierådgivningen?

I sager, med viden eller mistanke om, at et barn/en ung under 15 år har udsat et andet barn for seksuelt krænkende adfærd, skal Børn og Familierådgivningen sikre, at der udfærdiges socialfaglig undersøgelse (§ 50 undersøgelse) på begge børn.

Med baggrund i disse undersøgelser iværksættes relevant støtte eller behandling til både det barn, der er krænkede, og det barn, der har udvist seksuelt grænseoverskridende adfærd.

Må man tale med barnet?

Som fagperson kan man blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold og seksuelle overgreb mod et barn. Hvor meget må man tale med barnet? Kommer man til at ødelægge den politimæssige efterforskning? Man må gerne lytte til og stille forståelses spørgsmål eller afklarende spørgsmål til barnet. Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et af elementerne i den beskrivelse, som fagpersonen videregiver.

”Til brug for vurderingen af en underretning (efter §§ 152-154 ,jf.stk.1) kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor. Ved underretning om et overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra barnets eller den unges forældres side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse. (Servicelovens 155,stk.2).

Samtale efter denne bestemmelse kan undlades i det omfang barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtals gennemførelse.”
(Servicelovens § 155, stk.3).

Fokus på barnet og familien

Både i opsporing af overgreb og i situationer, hvor det er kommet frem, at et barn har været udsat for overgreb, har man en vigtig rolle som den fagperson, lærer eller pædagog, der har med barnet at gøre i hverdagen. Mange følelser og reaktioner er i spil hos både barnet og familien. Det er vigtigt, at man som fagperson har fokus på barnet og familien. Barnet har behov for, at man fortsat drager omsorg for det og, at hverdagen er så tryk, forudsigelig og genkendelig som muligt midt i den vanskelige situation, der kan opstå, når det kommer frem, at et barn har været udsat for overgreb.

Børnehus

”Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen til brug for den børnefaglige undersøgelse efter 50 benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet”.
(Servicelovens 50b).

”Under behandling af en sag, hvor et børnehus benyttes, kan personalet i Børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndighederne, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling”.
(Servicelovens 50c)

Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal Børn og Familierådgivningen, som led i den børnefaglige undersøgelse benytte Børnehus Nord.

I Børnehuset håndteres som udgangspunkt sager, hvor overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommune, politi og/eller sundhedsvæsen. Det er Jammerbugt Kommune, der vurderer, hvorvidt der er tale om en sag, der involverer politi og/eller sundhedsvæsen. Jammerbugt Kommune bevarer myndighedsansvaret i forhold til barnet eller den unge under hele forløbet i Børnehuset.

Indsatsen i Børnehuset består af en udredning og undersøgelse af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække barnet eller den unges behov for særlig støtte foranlediget af overgrebet. Undersøgelsen foretages som en del af den børnefaglige undersøgelse.

I forbindelse med en konkret efterforskning anvender politiet Børnehusets børnevenligt indrettede vidneafhøringslokale til at foretage videoafhøring af barnet eller den unge. Politiet vurderer om der er behov for en retsmedicinsk undersøgelse.

Som udgangspunkt kan børn til og med 12 år blive videoafhørt i Børnehuset. I særlige tilfælde kan der dog dispenseres fra denne aldersgrænse begrundet i barnets/den unges udvikling og psykiske tilstand. Det kan fx være tilfældet, hvor en ung over 12 år har en kognitiv funktionsnedsættelse. Politiet bestemmer, hvor børn og unge over 12 år skal afhøres.

I tilfælde hvor det er muligt og hensigtsmæssigt kan politiet vælge at afhøre unge over 12 år i Børnehusets lokaler. Unge over 12 år deltager som udgangspunkt i det efterfølgende retsmøde.

I Børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Sideløbende med politiets og sundhedsvæsenets indsats vurderer Børnehusets personale, om det er relevant at tilbyde barnet eller den unge og de nære relationer krisestøtte. Personalet i Børnehuset yder rådgivning og vejledning til myndighedsrådgiveren i Jammerbugt Kommune i forhold til den børnefaglige undersøgelse og håndteringen af den samlede families situation, herunder barnets og familiens evt. fremadrettede behov for særlig støtte.

Det er fortsat Jammerbugt Kommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes.

Såfremt der er behov for psykologisk behandling underforløbet visiteres sagen sideløbende til et forløb i Jammerbugt kommunes familiecenter.

Samarbejde mellem kommunen og statsforvaltningen

I konfliktfyldte skilsmisssager, hvor forældrenes konfliktniveau overskygger fokus på barnet, fx på grund af sociale problemer i familien eller beskyldninger om vold og overgreb mod barnet, etableres et tæt samarbejde mellem Jammerbugt Kommunes Børn og Familierådgivning og Statsforvaltningen for at sikre en målrettet indsats over for barnet og forældrene.

Formålet med det tætte samarbejde er:

- at sikre, at der hurtigere nås frem til en afgørelse.
- at sikre at konflikten mellem forældrene begrænses.
- at begrænse den belastning, som sagsbehandling hos flere myndigheder kan udgøre for barnet.
- at sikre at kommunes oplysninger omkring barnet og familiens sociale forhold indgår i statsforvaltningens grund for den afgørelse, der træffes, herunder i sager om (mistanke) vold og seksuelle overgreb i hjemmet.

Pressehåndtering

Det er i udgangspunktet den enkelte leder, som håndterer eventuelle henvendelser fra pressen. Medarbejderne orienteres hurtigst muligt, og dernæst skal forældrene til børn i samme klasse/børnehave/vuggestue eller lignende orienteres om sagen og dens håndtering. Der orienteres på et meget overordnet plan. Orienter altid Børne- og Familierådgivningen samt Familie- og forebyggelseschefen ved henvendelse og udtalelse til pressen. Såfremt sagen får større bevågenhed i pressen eller der er tale om mistanke/viden om en ansat, henvises til Familie- og forebyggelseschefen, Skole- og dagtilbudschefen og til direktøren for området. Der henvises i øvrigt til Jammerbugt Kommunes kommunikationspolitik.

Nyttig information

SISOs anonyme telefonrådgivning om vold og seksuelle overgreb Telefonrådgivning til fagfolk, pårørende, børn og unge om seksuelle overgreb og vold. Tlf. 20 77 11 20 - telefonrådgivningen er anonym

Du kan også ringe til Jammerbugt kommune på telefon 72577777 og spørge efter Modtagelsen i Børn og Familierådgivningen.

Børn og Familierådgivningen kan kontaktes i følgende tidsrum:

Mandag, tirsdag, onsdag fra kl. 8.00 til 15.30

Torsdag fra kl. 8.00 til 17.00

Fredag fra kl. 8.00 til 13.00

Uden for åbningstiden sker kontakten til Jammerbugt kommunes socialvagt via Nordjyllands politi på tlf. 96 30 14 30.

